

سال دوم

جلسه ۷۳

سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱

یکشنبه ۹۰ / ۱۲ / ۱۴

مشهور = انشاء عبارت است از «ایجاد معنی باللفظ فی نفس الامر» (= وعاء اعتبار عقلایی)
مرحوم آخوند = انشاء عبارت است از «ایجاد معنی باللفظ فی نفس الامر»

با توجه به آنچه در بحث اعتبارات آوردیم، معلوم شد:

- مراد مشهور = انشاء از «اعتبارات عقلایی حقیقی» است

- مراد مرحوم آخوند = انشاء از «اعتبارات عقلایی انشایی» است

وضع + موضوع له + مستعمل^۲ فیه در خبر و انشاء = یکی است

مثلا «بعث» (چه خبری باشد و چه انشایی) به یک معنی هستند

- «بعث» گاه استعمال می شود تا حکایت از نسبتی کند = خبر

- «بعث» گاه استعمال می شود تا معنایش را ایجاد کند = انشاء

یعنی «بعث» وضع شده برای آنکه نسبت بین «فاعل» و «ماده» را بیان کند

ولی :

گاه استعمال می شود تا «حکایت» کند

و گاه استعمال می شود تا «ایجاد» کند

صیغه های عقود، «ایجادی» هستند = یعنی معنای خود را در «نفس الامر» ایجاد می کنند.

أی [تفسیری است از موجوده]:

قصد شده است که معانی این صیغ به وسیله این صیغ ثابت شود و به وسیله این صیغ، محقق شود. هذا [ایجاد انشایی] نوعی از وجود است.

حال : این وجود انشایی [= اعتبار عقلایی انشایی]

گاه منشأ می شود که اعتبار عرفی یا شرعی [اعتبار عقلایی حقیقی] بر آن مترتب شود

مرحوم آخوند دو مدعی دارند:

الف. اینکه موضوع له و مستعمل فیه در «انشاء و خبر» یکی است و تنها شرط استعمال آن دو متفاوت است = این بحث درباره جملات مشترکه است.

ب. انشاء وضع شده است برای «ایجاد معنی به وسیله لفظ در نفس الامر» = این بحث درباره همه جملات است.

ظاهراً مراد مرحوم آخوند آن است که:

در همه انشائات، لفظ جمله انشائیه، ایجاد کننده «اعتبار عقلایی انشایی» است.

- در برخی از آنها = جمله انشائیه با جمله خبریه دارای موضوع له و مستعمل فیه واحدی است

- در برخی دیگر = جمله انشائیه، موضوع له و مستعمل فیه خاص خودش را دارد

در جمله های مشترکه، موضوع له و مستعمل^۱ فیه، یکی است
فرق انشاء و اخبار = تنها به «لیراد ایجاد المعنی» و «لیراد اخبار المعنی» است

۵ تقریر از کلام ایشان، شده بود:

۱. تقریر مرحوم نائینی = اشتراط واضح ۲. تقریر مرحوم اصفهانی = قید برای علقه وضعیه

۳. تقریر منتهی الدرایه = داعی واضح ۴. تقریر منتقی الاصول = حال وضع

۵. تقریر مرحوم شیخ مرتضی حائری = اختلاف در وضع

از میان ۸ اشکال، برخی از آنها را، نقدهایی صحیح دانستیم.

همان سخن = در اینجا هم جاری است.

پس = مدعای اول مرحوم آخوند، پذیرفتنی نیست

در جمله های مشترکه، موضوع له و مستعمل^۲ فیه، یکی است
فرق انشاء و اخبار = تنها به «لیراد ایجاد المعنی» و «لیراد اخبار المعنی» است

نکته :

اگر این مدعا پذیرفته نشد، به مدعای دوم ضرری وارد نمی شود.

چراکه ممکن است بگوییم:

لفظی که با آن انشاء صورت می پذیرد، مشترک لفظی است با لفظی که در خبر استعمال می شود.
و در عین حال لفظی که انشاء را پدید می آورد: ایجاد می کند معنای خود را در وعاء اعتبار عقلایی
انشایی.

توجه شود که :

رابطه اسم و حرف در کلام آخوند، «ترادف» است ولی رابطه اخبار و انشاء، «اشتراک لفظی» است.